

NATUREMAN **LIFE** **NATURA 2000**
LIFE IP NATUREMAN **LIFE16 IPE/DK/006**
N30-13 (Nørreå Velds Møllebæk)
Mulighedskatalog

Foto: Viborg Kommune

VIBORG
KOMMUNE

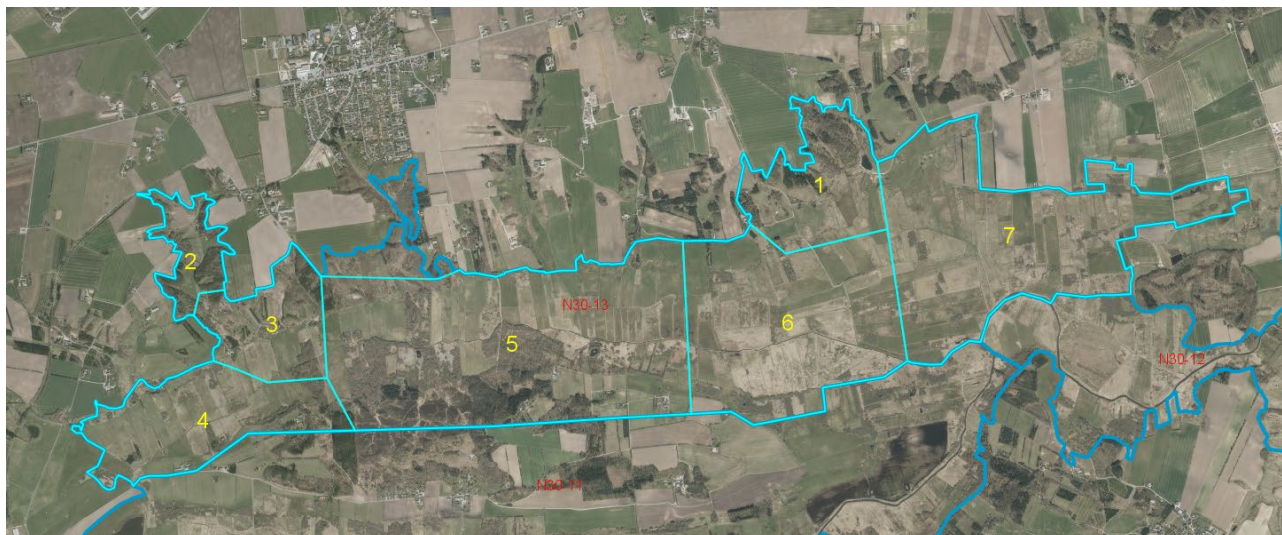
September 2021

Oplysninger i denne rapport afspejler kun forfatterens holdning. EU Kommissionen er ikke ansvarlig for nogen brug af disse oplysninger.

Planen har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger der allerede er indeholdt i de miljøvurderede Natura 2000-planer og statens vandområdeplaner. Da planen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, har Viborg Kommune truffet afgørelse om, at der ikke er behov for en ny miljøvurdering.

1. Overblik

Visionsrapporten for N30-13 (Nørreå Velds Møllebæk) indgår som en forundersøgelse for hele Nørreådalens og omfatter sub-region N30-10,11,12 og 13. Mulighedskataloget beskriver 7 fokusområder i N30-13, hvor der angives mulige tiltag i henhold til formålet med LIFE IP Natureman projektet (Figur 1). Mulighedskataloget er udarbejdet sideløbende med de mange igangværende tiltag der er i området, og tænkes ind i dem.

Figur 1: Indsatserne i dette katalog, samles i områderne 1-7.

2. Indledning

Lodsejerne i området er inddraget gennem Viborg Kommunes samarbejde med Københavns Universitet /IGN om udarbejdelse af en "Regional Landskabsstrategi for Nørreådalens", samt specifikt en "Lokal Landskabsstrategi for Ø-området". Derudover er der søgt og bevilget Multifunktionel Jordfordeling (MUFJO), hvori der indgår en række planlagte projekter for området.

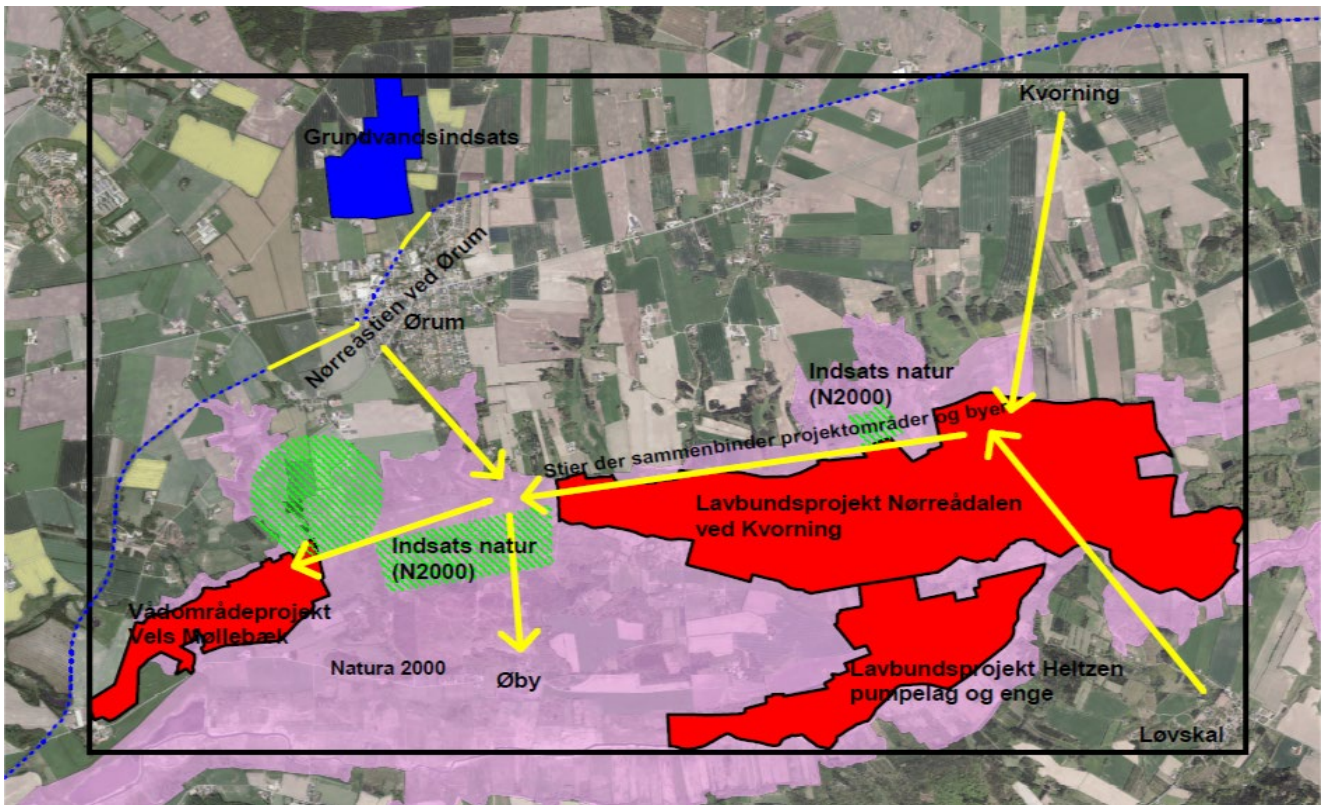
Der er foretaget en botanisk forundersøgelse i 2020, hvorefter en række små lokaliteter er udpeget som fokuspunkter, og det er vurderet at det er her der bør være den største fokus på forbedring. De botaniske forundersøgelser er beskrevet i et selvstændigt notat. Viborg Kommune har i sommeren 2021 haft konsulent til at besigtige 455 beskyttede naturarealer og data herfra kan genfindes i Danmarks Miljøportal.

3. Yderligere forundersøgelser

Der er enkelte steder behov for yderligere botaniske forundersøgelser. Der er kun foretaget ret begrænsede hydrologiske forundersøgelser, så der vil være behov for mere detaljerede undersøgelser de steder hvor der påtænkes ændringer i hydrologien. Lodsejerkontakten er allerede veletableret på nogen af delområderne, men skal udbygges i andre.

4. Komplementære projekter

Udarbejdelse af "Regional Landskabsstrategi for Nørreådalens" er støttet som et komplementært projekt via Natureman. Ansøgning til MUFJO er også udarbejdet via Natureman. Naturstyrelsen realiserer Klima - Lavbundsprojekt Kvorning og er tovholder for MUFJO (Figur 2). Vådområdeprojektet Velds Møllebæk er gennemført af Viborg Kommune, og lavbundsprojektet Heltzen Pumpelag og enge er gennemført af Naturstyrelsen.

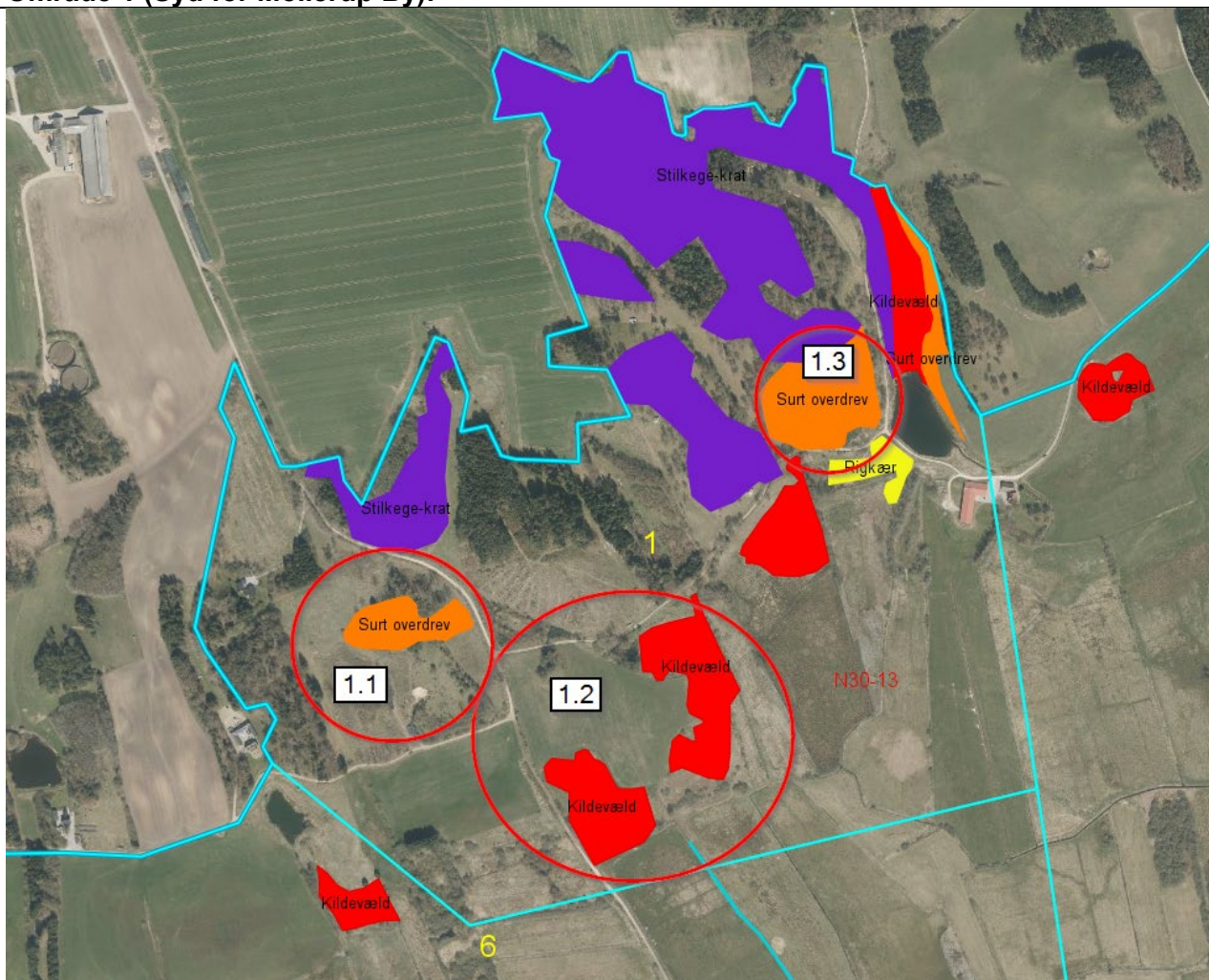

Figur 2: Overblik over MUFJO-projektet. Projekter indenfor den sorte kant, hvor der gennemføres jordfordeling. Lilla farve er N2000-område, rød farve viser hvor der gennemføres våd- og lavbundsprojekter, grøn skravering viser hegningsprojekter og tiltag for særlige arter som gul stenbræk og blank sejmos. Blå farve angiver grundvandsindsats, og gule pile markerer ønsker om stier.

5. Muligheder i området

De 7 områder og de identificerede muligheder er i det følgende beskrevet mere detaljeret. Der er primært fokuseret på de muligheder der er indenfor NATUREMAN, men koblingen til MUFJO og øvrige komplementære projekter er angivet hvor det er relevant.

Område 1 (Syd for Mollerup By):

Figur 3: Kort over område 1. Kortlagt natur er vist med farvede flader. Røde cirkler markerer fokusområder. Lyseblå linje markerer områdeinddeling.

Mulige overordnede tiltag:

- **Afgræsning:** Der er mulighed for at lave sammenhængende arealer til afgræsning. Der er stort behov for afgræsning på flere af arealerne.

Mulige tiltag 1.1:

- **Afgræsning:** Sikre at fortsat afgræsning understøttes. Dyrertryk kan evt. optimeres med delfolde.
- **Bekæmpelse:** Gyvel og glansbladet hæg kan udvikles sig til et problem og bør bekæmpes.
- **Nærmere undersøgelse:** Der bør foretages en nærmere botanisk undersøgelse af den sydøstlige del af spottet.

Mulige tiltag 1.2:

- **Rørskær:** Der er massiv opvækst af tagrør i det østlige kildevæld. Ved at lave rørskær, og herefter afgræsse, kan der sikres gode forhold for de mange sjældne arter der forekommer i rigkærene, bl.a. gul stenbræk.
- **Sammenbinding og opkøb af driftsrettigheder:** Der er forekomst af gul stenbræk i de to kortlagte kildevæld. Sammenbinding af arealerne kan sikre, at der kan udføres den nødvendige pleje og undgås næringstilførsel.
- **Hydrologi:** Ved at sløjfe de store grøfter mod øst og syd sikres området mod hurtig afvanding, og der bliver bedre forhold for gul stenbræk og de andre rigkærarter. Ved at sløjfe dræn, og lave overrisling, kan kildevældene evt. udvides mod syd, og evt. mod øst.

Mulige tiltag 1.3:

- *Rydning:* Overdrevet er under stærk tilgroning. Der er akut behov for rydning. Der bør efterfølgende sættes græsning på arealet.

Lodsejerindstilling: Der arbejdes med jordfordeling i hele område 1.

1.2: Der er taget kontakt til to lodsejere (Knud og Niels), som ejer arealerne, hvor der vokser gul stenbræk. Der planlægges sammenlægning og hegning af ca. 16 ha. Hegnet indeholder begge lokaliteter af gul stenbræk, så der bliver mulighed for afgræsning og spredning mellem de to lokaliteter.

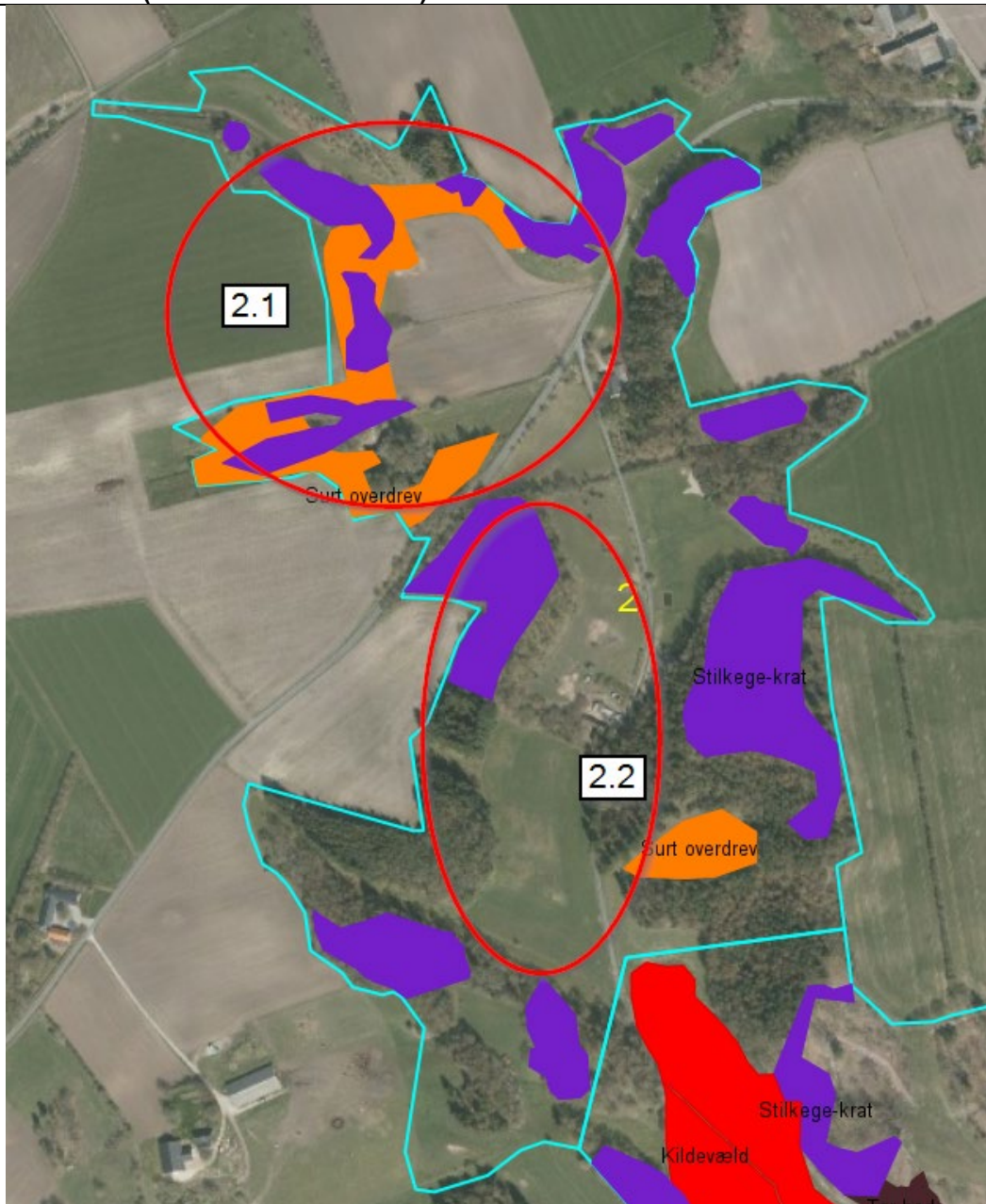
Næste skridt: Nærmere undersøgelse af de hydrologiske forhold, bl.a. dræn, kontakt til lodsejere, detailbeskrivelse, evt. ansøgning om myndighedstilladelser, anlægsarbejde.

NATUREMAN aktioner: A1 (Forundersøgelser), A2 (Ansøgninger), C1 (Afgræsning), C2 (Rydning), C3 (Naturlig hydrologi). Natureman indgår i Naturstyrelsens arbejde om gennemførelse af MUFJO-projektet.

Omkostninger (hvis muligt): afventer

Tidsplan (hvis muligt): Jordfordeling via MUFJO skal være afsluttet nov. 2022. De øvrige projekter indmeldt som projekt i MUFJO har deadline nov. 2024.

Område 2 (Nord for Velds Mølle):

Figur 4: Område 2. Kortlagt natur er vist med farvede flader. Røde cirkler markerer fokusområder. Lyseblå linje markerer områdeinddeling.

Mulige overordnede tiltag:

- *Afgræsning*: Der er mulighed for at lave sammenhængende arealer til afgræsning.

Mulige tiltag 2.1:

- *Sammenbinding*: Ved at sammenbinde arealerne, f.eks. ved opkøb af driftsrettigheder, kan der skabes sammenhæng mellem de eksisterende sure overdrev. På sigt kan arealet i midten udvikle sig til overdrev.
- *Afgræsning*: Arealerne kan med fordel afgræsses, for at sikre gode vilkår for overdrevsplantearter.

Mulige tiltag 2.2:

- *Sammenbinding*: Nogle af arealerne afgræsses allerede. Der kan skabes sammenhængende arealer, med mulighed for at udvikle overdrevsvegetationen.

- *Afgræsning*: Der er pt. plantet solsikker på dele af arealerne. Ved i stedet at afgræsse arealerne, kan der skabes gode forhold for udvikling af overdrevsvegetation.

Lodsejerindstilling: Der er interesse for jordfordeling, hvilket er en generel udmelding via undersøgelser i Landskabsstrategi for Nørreådal.

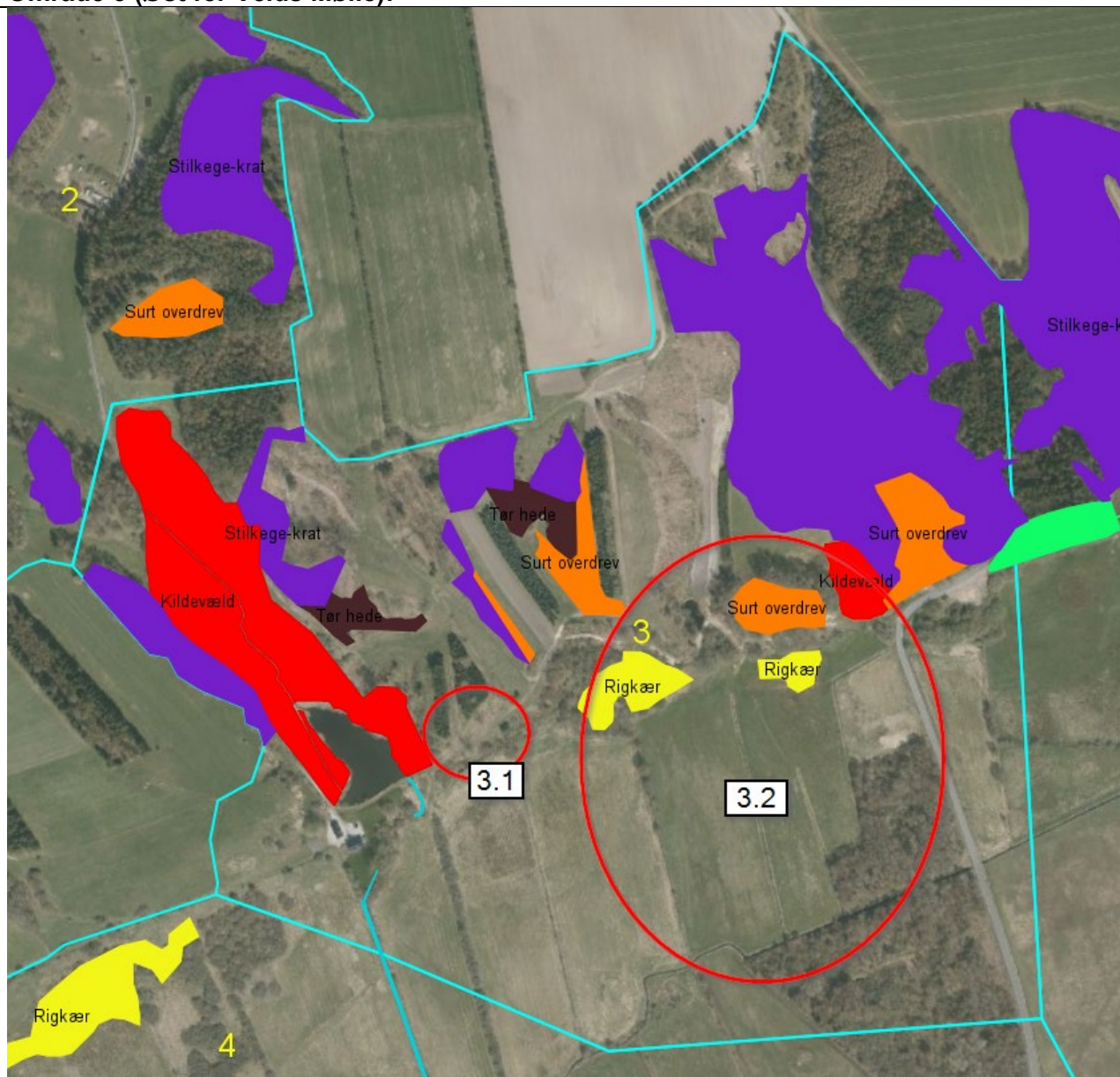
Næste skridt: Kontakt til lodsejere, detailbeskrivelse, evt. ansøgning om myndighedstilladelser, anlægsarbejde.

NATUREMAN aktioner: A1 (Forundersøgelser), A2 (Ansøgninger), C1 (Afgræsning).

Omkostninger (hvis muligt): afventer.

Tidsplan (hvis muligt): afventer.

Område 3 (Øst for Velds Mølle):

Figur 5: Område 3. Kortlagt natur er vist med farvede flader. Røde cirkler markerer fokusområder. Lyseblå linje markerer områdeinddeling.

Mulige tiltag 3.1:

- *Bekæmpelse af invasive arter:* Der er en større forekomst af kæmpe-pileurt.

Mulige tiltag 3.2:

- *Sløjfning af grøfter og overrisling af arealer:* Der er vældpræg ud af bakkerne. Ved at sløjfe grøfter og dræn, kan vandet føres til at overrisle arealerne og udbrede forekomsten af rigkær og kildevæld.
- *Boardwalk:* Hvis grøften fra kildevældet sløjfes, kan der med fordel laves en mindre boardwalk der forbinder stien øst og vest for kildevældet.

Lodsejerindstilling: Areal 3.2 afgræsses af køer – ukendt indstilling. Lodsejerne med overdrev og rigkær har interesse for naturpleje og medvirkede ved De vilde blomsters dag 2021, hvor de gav tilladelse til ekskursionen blev afholdt på deres arealer. Natureman's projektgruppe har besøgt arealerne i 2021.

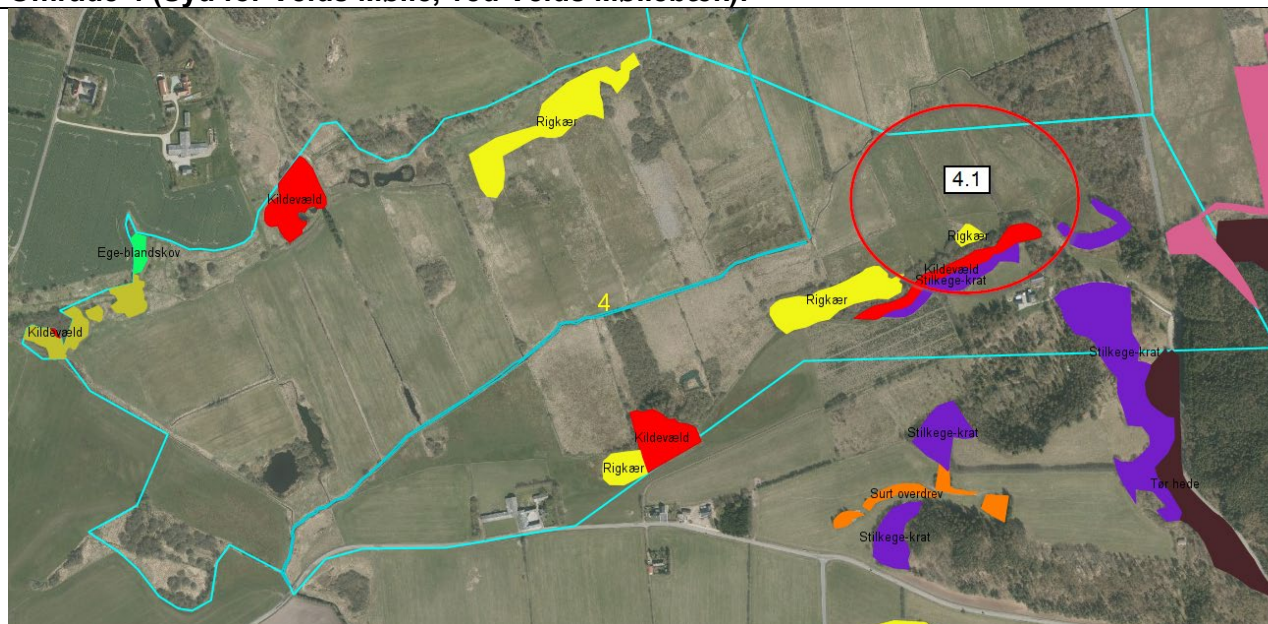
Næste skridt: Nærmere undersøgelse af de hydrologiske forhold, bl.a. dræn, kontakt til lodsejere, detailbeskrivelse, evt. ansøgning om myndighedstilladelser, anlægsarbejde.

NATUREMAN aktioner: A1 (Forundersøgelser), A2 (Ansøgninger), C1 (Afgræsning), C2 (Rydning), C3 (Naturlig hydrologi). Området indgår i C6 aktivitetsbeskrivelse, hvor der er øremærket 2,4 mio.kr til udbetaling af kompensation for udtagning af driftsarealer på ca. 154 ha. Natureman har bevilliget ekstern assistance til afholdelse af virtuelt møde, der danner baggrund for at gennemføre hegningsprojekter på henholdsvis 90 og 70 ha. Der er afholdt virtuelt møde 3. marts 2021, hvortil der er optaget dronefilm og interview-film.

Omkostninger (hvis muligt): Afventer.

Tidsplan (hvis muligt): Jordfordeling via MUFJO skal være afsluttet nov. 2022. De øvrige projekter indmeldt som projekt i MUFJO har deadline nov.2024.

Område 4 (Syd for Velds Mølle, ved Velds Møllebæk):

Figur 6: Område 4. Kortlagt natur er vist med farvede flader. Røde cirkler markerer fokusområder. Lyseblå linje markerer områdeinddeling.

Mulige overordnede tiltag:

- **Afgræsning:** Der er lavet et større genslyngningsprojekt af Velds Møllebæk. Ved at sikre den rette afgræsning, kan man sikre gode vilkår for plantearter tilknyttet rigkær, enge og evt. kildevæld, og naturtyperne kan udvikle sig her.

Mulige tiltag 4.1:

- **Hydrologi:** Der er vældpræg ud af bakkerne. Ved at sløjfe grøfter og dræn, og lade vandet oversile arealerne, kan forekomsten af rigkær og kildevæld udbredes.

Lodsejerindstilling: Der følges op på den dialog der har været i forbindelse med etablering af vådområde og genslyngningsprojektet. I forbindelse med vådområdeprojektets etablering er tinglyst offentlig adgang.

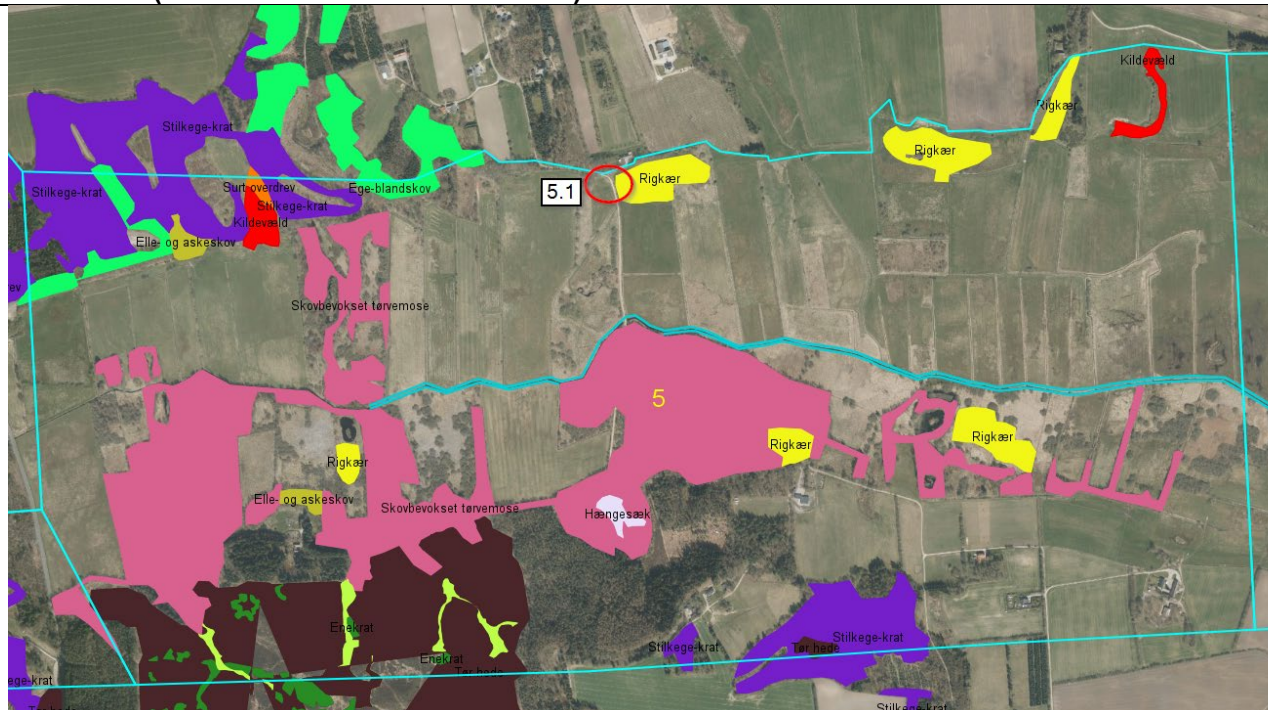
Næste skridt: Nærmere undersøgelse af de hydrologiske forhold, bl.a. dræn, kontakt til lodsejere, detailbeskrivelse, evt. ansøgning om myndighedstilladelser, anlægsarbejde.

NATUREMAN aktioner: A1 (Forundersøgelser), A2 (Ansøgninger), C1 (Afgrensning), C3 (Naturlig hydrologi).

Omkostninger (hvis muligt): afventer.

Tidsplan (hvis muligt): afventer.

Område 5 (Nørreå Velds Møllebæk - Midt):

Figur 7: Område 5. Kortlagt natur er vist med farvede flader. Rød cirkel markerer område med japan-pileurt. Lyseblå linje markerer områdeinddeling.

Områdets potentiale bør undersøges nærmere.

Mulige overordnede tiltag:

- *Afgræsning og sammenbinding:* Ved at sammenbinde arealer, og sikre afgræsning, kan der skabes optimale forhold for mange af de planter der er tilknyttet rigkær og enge.
- *Sløjfning af grøfter:* Ved at udvælge strategiske steder at sløjfe grøfter, kan der laves overrisling af vand på arealer, og forekomsten af rigkær og kildevæld kan udbredes.

Mulige tiltag 5.1:

- *Bekæmpelse af invasive arter:* Der er en forekomst af japan-pileurt.

Bemærkninger:

En stor del af området ligger i Klima - Lavbundsprojekt, der er under realisering. I dette projekt søges inddraget ovennævnte mulige tiltag.

Lodsejerindstilling: der er stor interesse for jordfordelingen som er i gang sommer/efterår 2021. Naturstyrelsen har opkøbt en stor ejendom til anvendelse af erstatningsjord. Der er i marts 2021 afholdt et virtuelt møde med lodsejerne, der danner baggrund for at gå videre med to hegninger på henholdsvis 70 og 90 ha.

Næste skridt: Nærmere undersøgelse af de hydrologiske forhold, bl.a. dræn, detailbeskrivelse, evt. ansøgning om myndighedstilladelser, anlægsarbejde.

NATUREMAN aktioner: A1 (Forundersøgelser), A2 (Ansøgninger), C1 (Afgrensning), C2 (Rydning), C3 (Naturlig hydrologi). Ellers som omtalt i område 3.

Omkostninger (hvis muligt): afventer.

Tidsplan (hvis muligt): afventer.

Område 6 (Nørreå Velds Møllebæk – Midt-øst):

Figur 8: Område 6. Kortlagt natur er vist med farvede flader. Røde cirkler markerer fokusområder. Lyseblå linje markerer områdeinddeling.

Områdets potentielle bør undersøges nærmere. Arealet indgår i projekt om biomassehøst og der indtænkes muligheder for gradvis overgang fra biomassehøst til afgræsning i takt med at næringsindholdet er faldende og høst ikke længere er økonomisk attraktiv.

Mulige overordnede tiltag:

- *Klima - Lavbundsprojekt:* Mange af jordene er halvkedelige enge, uden særligt naturindhold. Klima - Lavbundsprojektet udføres af Naturstyrelsen og har været i udbud og snart klar til realisering efterår 2021.
- *Afgræsning:* Der er mulighed for at lave store sammenhængende arealer, der kan samgræsses.
- *Hydrologi:* Ved at arbejde med hydrologien, i form af sløjfning af grøfter og dræn, kan der sikres områder der er med til at sammenbinde det vestlige og det østlige af habitatområdet.

Mulige tiltag 6.1:

- *Hydrologi:* Der er vældpræg eller tendens hertil (meget fugtigt). Ved at sløjfe grøfter og dræn, og lade vandet overrisle arealerne kan forekomsten af kildevæld og rigkær udbredes.

Lodsejerindstilling: positiv

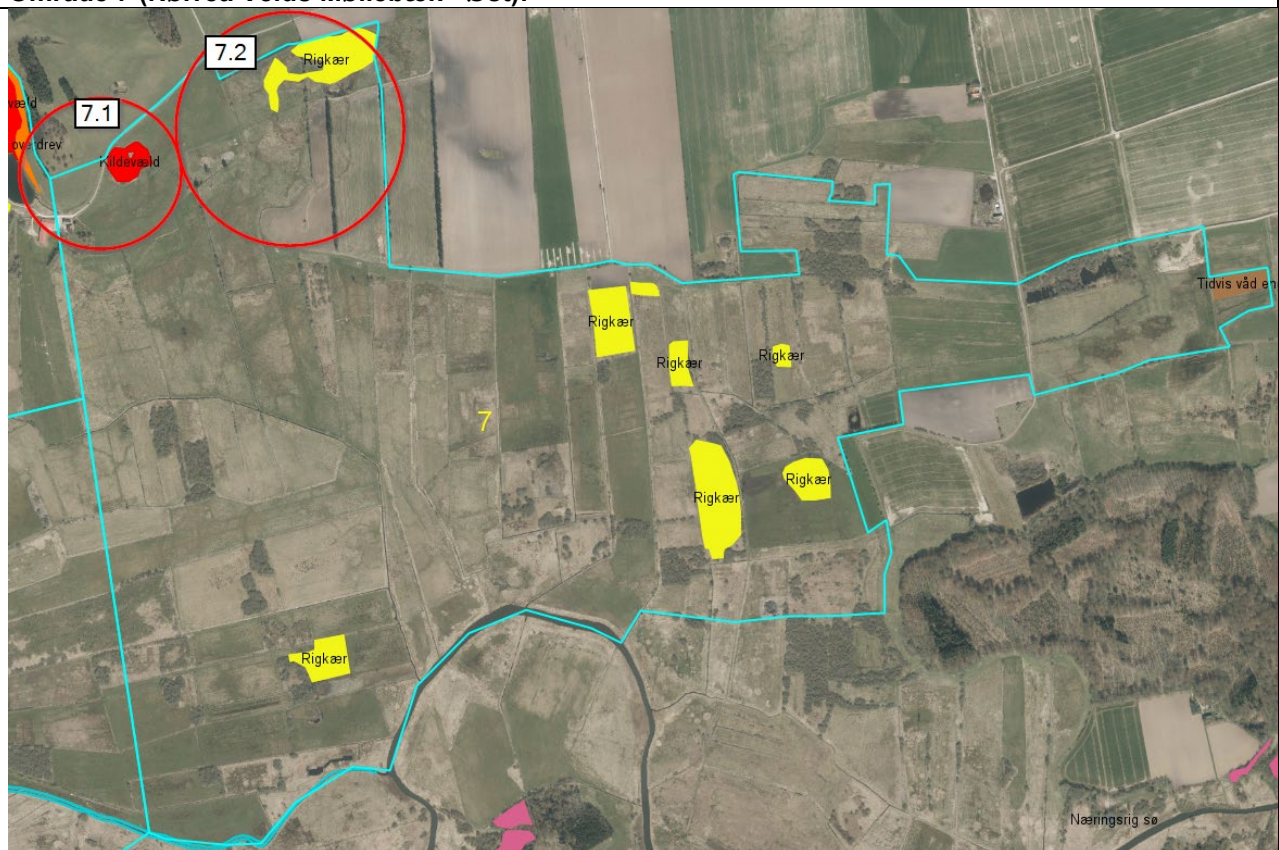
Næste skridt: Nærmere undersøgelser om forbedring af de hydrologiske forhold i kildevæld og rigkærs områderne, detailbeskrivelse, evt. ansøgning om myndighedstilladelser, anlægsarbejde.

NATUREMAN aktioner: A1 (forundersøgelser), A2 (Ansøgninger), C1 (Afgæsning), C3 (Naturlig hydrologi).

Omkostninger (hvis muligt): afventer.

Tidsplan (hvis muligt): afventer.

Område 7 (Nørreå Velds Møllebæk - Øst):

Figur 9: Område 7. Kortlagt natur er vist med farvede flader. Røde cirkler markerer fokusområder. Lyseblå linje markerer områdeinddeling.

Mulige overordnede tiltag:

- *Klima - Lavbundsprojekt:* Mange af jordene er halvkedelige enge, uden særligt naturindhold. Ved at lave lavbundsprojekt. Der arbejdes i Klima - Lavbundsprojektet med at forbedre forholdene for rigkær.
- *Afgæsning:* Der er mulighed for at lave store sammenhængende arealer, der kan samgræsses.
- *Hydrologi:* Ved at sløjfe grøfter og dræn kan der skabes nye rigkær i området, og dermed større forbindelse til resten af habitatområdet.

Mulige tiltag 7.1:

- *Hydrologi:* Der er kildevæld og ret fugtigt på arealerne syd for. Der er en brønd, og det bør undersøges hvor vandet føres hen. Ved at sløjfe brønd og dræn, og lade vandet overrisle arealerne syd for kan forekomsten af kildevæld og rigkær muligvis udbredes.
- *Afgæsning og rydning:* Der er en stor forekomst af pil mm. i kildevældet. Vældområdet kan man fordel ryddes og afgæsses.

Mulige tiltag 7.2:

- *Afgræsning:* Arealerne er indhegnet til græsning. Det skal sikres at arealerne bliver afgræsset.
- *Hydrologi:* I den sydlige ende af spottet føres vandet i grøft. Det kan i stedet evt. bruges til at overrisle arealer syd for spottet, for at skabe nye rigkær i området.

Lodsejerindstilling: positiv

Næste skridt: Nærmere undersøgelse af de hydrologiske forhold, bl.a. dræn, samarbejde med Naturstyrelsen om detailbeskrivelse, evt. ansøgning om myndighedstilladelser, anlægsarbejde.

NATUREMAN aktioner: A1 (Forundersøgelser), A2 (Ansøgninger), C1 (Afgræsning), C2 (Rydning), C3 (Naturlig hydrologi).

Omkostninger (hvis muligt): afventer

Tidsplan (hvis muligt): afventer